

Юридичні науки

УДК 342.92(477):341.231.14

Діброва Таїсія Андріївна

студентка

Інституту прокуратури та кримінальної юстиції

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Диброва Таисия Андреевна

студентка

Института прокуратуры и уголовной юстиции

Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого

Dibrova Taisiya

Student of the

Institute of Public Prosecutor and Criminal Justice of

Yaroslav Mudriy National Law University

Науковий керівник:

Червякова Олена Борисівна

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри адміністративного права

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

**ПРОЦЕДУРА НАДАННЯ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ
АНАЛІЗУ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ ЛІКАРЯ
ТА ПАЦІЄНТА**

**ПРОЦЕДУРА ПРЕДОСТАВЛЕНИЯ МЕДИЦИНСКИХ УСЛУГ
ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ АНАЛИЗА АДМИНИСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО
СТАТУСА ВРАЧА И ПАЦИЕНТА**

**PROCEDURE FOR THE PROVISION OF MEDICAL SERVICES
THROUGH THE PRISM OF ANALYSIS OF THE ADMINISTRATIVE
AND LEGAL STATUS OF THE DOCTOR AND PATIENT**

Анотація. У статті на базі чинного вітчизняного законодавства досліджено адміністративно-правовий статус лікаря та пацієнта. На основі наукових підходів та законодавчих положень проаналізовано складові елементи статусу: права, обов'язки, юридичну відповідальність, заборони та обмеження. Було встановлено, що права та обов'язки поділяються на основні, спеціальні та додаткові, наведено приклади. Зроблено зауваження стосовно недоліків правової регламентації статусу лікаря, відсутності системності. Запропоновані шляхи вирішення існуючих проблем. Стверджується, що запровадження чіткого нормативного врегулювання здатне усунути практичні складнощі у процесі надання медичних послуг та зробити його більш ефективним.

Ключові слова: адміністративно-правовий статус пацієнта, адміністративно-правовий статус лікаря, медицина, права пацієнта, обов'язки пацієнта, права лікаря, обов'язки лікаря, здоров'я.

Аннотація. В статье на базе действующего отечественного законодательства исследован административно-правовой статус врача и пациента. На основе научных подходов и законодательных положений проанализированы составляющие элементы статуса: права, обязанности, юридическая ответственность, запреты и ограничения. Было установлено, что права и обязанности делятся на основные, специальные и дополнительные, приведены примеры. Сделано замечание относительно недостатков правовой регламентации статуса врача, отсутствия системности. Предложены пути решения существующих проблем. Утверждается, что введение четкого нормативного урегулирования способно устранить практические трудности в процессе предоставления медицинских услуг и сделать его более эффективным.

Ключевые слова: административно-правовой статус пациента, административно-правовой статус врача, медицина, права пациента, обязанности пациента, права врача, обязанности врача, здоровье.

Summary. *The article examines the administrative and legal status of a doctor and patient on the basis of existing domestic legislation. Based on scientific approaches and legal provisions, constituent elements of the status: rights, obligations, legal liability, prohibitions and restrictions are analyzed. It was found that the rights and obligations are divided into basic, special and additional, relevant examples are given. Comments on the minuses of legal regulation of the status of a doctor, lack of consistency were made. There are were proposed ways to solve existing problems. It is argued that the introduction of a clear regulatory settlement can eliminate practical difficulties in the provision of medical services and make it more effective.*

Key words: *administrative and legal status of a patient, administrative and legal status of a doctor, medicine, rights of a patient, duties of a patient, rights of a doctor, duties of a doctor, health.*

Постановка проблеми. Сучасний стан національної системи охорони здоров'я можна визначити як інноваційний, адже Україна завдала вектори розвитку на європейські стандарти, складником яких є демократизація сфери медицини. Незважаючи на реформу охорони здоров'я, на законодавчому рівні відсутня систематизація прав і обов'язків таких учасників правовідносин з надання медичних послуг, як пацієнти та лікарі. Регламентация їхнього статусу у низці нормативних актів не є чіткою та впорядкованою, що ускладнює їх взаємовідносини у процесі надання медичних послуг. Тому існує необхідність у виокремленні складників та аналізі адміністративно-правового статусу суб'єктів таких відносин, а в подальшому – й потребі його законодавчого удосконалення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження правового статусу суб'єктів правовідносин є актуальним у науковому середовищі. Більшість робіт вчених у галузі адміністративного та медичного права присвячена аналізу окремих елементів адміністративно-правового статусу

лікаря та пацієнта. Наше дослідження спирається на праці таких вчених як В. Б. Авер'янов, В. М. Слома, Д. В. Бондаренко, М. В. Окерешко.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Виокремити та систематизувати складники адміністративно-правового статусу пацієнта та лікаря, проаналізувати його особливості, а також запропонувати шляхи його удосконалення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Здоров'я – це одне з найвищих суспільних і соціальних благ, це та цінність сучасної цивілізації, яку визначають як найбільше багатство. В європейській програмі «Здоров'я – 2020» наголошується, що гарне здоров'я людини є життєво необхідним для економічного й соціального розвитку, важливою умовою для відновлення економіки.

За визначенням Всесвітньої організації охорони здоров'я, здоров'я характеризується «станом повного фізичного, душевного і соціального благополуччя, а не тільки відсутністю хвороб і фізичних вад». Право на найвищий досяжний рівень фізичного та психічного здоров'я закріплено у ст.12 Міжнародного пакту про економічні, соціальні та культурні права, прийнятого Генеральною Асамблеєю ООН 16 грудня 1966 р. Тим самим міжнародне співтовариство визнало, що запорукою розбудови будь-якої демократичної країни є розвиток та вдосконалення охорони здоров'я її громадян. Оскільки прогрес стоїть лише за здоровою нацією, тому були і є актуальними дослідження сфери медицини, в тому числі й правниками.

Стаття 3 Конституції України проголошує, що людина, її життя і здоров'я визнаються в нашій країні найвищою соціальною цінністю. В розвиток цих положень ст.49 Конституції гарантує право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування, що забезпечується державним фінансуванням відповідних програм, а також створенням умов для ефективного і доступного для всіх громадян медичного обслуговування [1].

На думку таких вчених-правознавців, як В. Б. Авер'янов, О. Ф. Андрійко, Ю. П. Битяк та ін., адміністративне право регламентує такі взаємовідносини між органами публічної влади та громадянами, які гарантують кожному реалізацію, дотримання й захист їхніх прав і свобод. Тож предметом адміністративного права є не лише відносини управлінського характеру, які виникають у суспільстві в цілому, але й відносини в окремих сферах суспільства, зокрема таких, що складаються в процесі надання медичних послуг. Вважаємо, що одне з центральних місць в цих відносинах належить питанню про адміністративно-правовий статус їх суб'єктів – пацієнта та лікаря. Вихідною у визначенні змісту статусу таких осіб можна вважати думку І. П. Голосніченка, який до змісту загального адміністративно-правового статусу особи включає її права та обов'язки, закріплені нормами права [2, с. 198]. Доповнює цей комплекс юридична відповідальність особи, а також заборони та обмеження, які на неї покладаються. Що стосується адміністративно-правового статусу пацієнта та лікаря, то такі особи мають спеціальний статус, оскільки наділені додатковими, порівняно з іншими особами, ознаками. Розглянемо ці питання докладніше.

Відповідно до ст. 3 Основ законодавства про охорону здоров'я від 19 листопада 1992 р., пацієнтом є фізична особа, яка звернулася за медичною допомогою та/або якій надається така допомога [3]. Визнання людини пацієнтом не залежить від її психічного або фізичного стану: вона може бути як хворою, так і здоровою. Звернувшись до медичного закладу, особа стає учасником правовідносин і наділяється сукупністю прав, а разом із ними й відповідними обов'язками та можливістю бути притягнутою до відповідальності в разі порушення норм, встановлених у галузі охорони здоров'я. Слід зазначити, що у вітчизняному законодавстві відсутній єдиний нормативний акт, який містив би чіткий перелік учасників відносин з надання медичних послуг. Оскільки права пацієнта регламентовані низкою

джерел, необхідно, перш за все, звернутися до Цивільного кодексу від 16 січня 2003 р. № 435-ІУ (далі – ЦК) [4] та Основ законодавства України про охорону здоров'я від 19 листопада 1992 р. № 2801-ХІІ зі змінами (далі – Основи).

Права пацієнта, як основні права людини, яка звернулася за медичною допомогою, ґрунтуються на принципах рівності, визнання життя найвищою цінністю, тісного взаємозв'язку фізичного й духовного здоров'я, поваги до честі та гідності, недоторканості людини, її індивідуальності, довіри між пацієнтом і медичним працівником, об'єктивного і своєчасного розгляду фактів порушення прав пацієнта та відповідальності в разі їхнього порушення.

Аналіз діючого законодавства дозволяє виокремити такі три групи прав пацієнтів: 1) основні (загальні) права; 2) спеціальні (закріплені за окремими категоріями пацієнтів); 3) додаткові або допоміжні права. Розглянемо ці питання докладніше.

Проаналізувавши положення відповідних законів, а також інформацію, розміщену на сайті Міністерства охорони здоров'я України, стосовно першої групи прав пацієнтів, зазначимо, що держава гарантує кожному громадянину право на отримання безоплатної медичної допомоги (ст.8 Основ). Статті 34, 38 Основ надають право кожному пацієнту, наділеному відповідною дієздатністю, вільно обирати (замінити) лікаря й заклад охорони здоров'я, які можуть надати йому необхідну допомогу. Оскільки чітке тлумачення словосполучення «надати необхідну допомогу» у законодавстві відсутнє, можна зробити висновок, що лікар на власний розсуд визначає таку можливість. Стосовно заміни лікаря – то в такому разі має бути дотримана відповідна процедура: звернення з письмовою заявою на ім'я головного лікаря закладу охорони здоров'я, в якій обов'язковим є обґрунтування необхідності заміни лікаря. Відповідь на таку заяву

надається відповідно до ст. 20 Закону України «Про звернення громадян» від 2 жовтня 1996 р. [5].

У ст. 39 Основ та ст. 285 ЦК передбачено право пацієнта на отримання достовірної і повної інформації про стан свого здоров'я, ознайомлення з відповідними медичними документами. Проте існують випадки, коли повна інформація щодо хвороби може заподіяти шкоду пацієнту, яка зменшує шанси на одужання. В такому разі лікар має право обмежити доступ особи до таких даних, втім зобов'язаний інформувати членів сім'ї або інших осіб стосовно стану хворого.

Будь-яке лікування не може відбуватися за відсутності згоди на це пацієнта. Дана згода передбачає поінформованість пацієнта щодо стану здоров'я, мети проведення лікувальних заходів, обраних методів, досліджень, наявності ризику. Винятком можуть бути випадки існування ознак прямої загрози життю пацієнта, коли згоду отримати неможливо (ст. 43 Основ). Стаття 286 ЦК та ст. 39¹, 40 Основ передбачають право особи на приватність. Йдеться про віднесення до конфіденційної інформації будь-яких відомостей про здоров'я особи, факт її звернення за медичною допомогою. На медичних працівників покладається обов'язок дотримуватися лікарської таємниці, повне збереження анонімності пацієнта у випадку використання інформації стосовно його хвороби.

Низка прав пацієнта зафіксована у ст. 6 Основ, а саме: право пацієнта, який перебуває на стаціонарному лікуванні на допуск до нього інших осіб (обмеження можуть бути встановлені правилами внутрішнього розпорядку лікувального закладу), право на оскарження неправомірних дій і рішень працівників закладу охорони здоров'я, на відшкодування шкоди – ст. 8 Основ. На жаль, останнім правом на практиці часто зловживають, бо пацієнт не завжди є об'єктивним. Право на оскарження та відшкодування заподіяної здоров'ю шкоди зазвичай реалізується у судовому провадженні. Так як відповідальність за дотримання стандартів і якості безпеки надання

медичних послуг покладається на адміністрацію і медичних працівників, то відповідачем завжди є заклад охорони здоров'я – тобто роботодавець або ж лікар-ФОП. Для реалізації даного права і контролю за якістю медичної допомоги працюють клініко-експертні комісії (КЕК). На жаль, у пацієнтів не завжди є можливості та достатні знання для самостійного звернення до суду, тому поширеним є залучення третіх осіб. Деякі науковці пропонують застосовувати в Україні медіацію, яка передбачає допомогу спеціаліста: психолога, юриста, який би допоміг дійти згоди із відповідним медичним закладом чи працівником із самого початку [6, с. 307].

До другої групи прав пацієнтів відносяться спеціальні права, які належать окремим категоріям осіб, а також окремим категоріям хворих. Так, при стаціонарному лікуванні дитини мати має можливість перебувати у лікарні разом із дитиною, при цьому отримувати безоплатне харчування та відповідні виплати допомоги по соціальному страхуванню (ст. 64 Основ). Люди, які живуть з ВІЛ мають право на безоплатне забезпечення антиретровірусними препаратами та лікарськими засобами для лікування опортуністичних інфекцій (ст. 15 Закону України «Про протидію поширенню хвороб, зумовлених вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ), та правовий і соціальний захист людей, які живуть з ВІЛ» від 12 грудня 1991 р.) [7]. Низка прав хворих на туберкульоз міститься у ч. 1 ст. 20 Закону України «Про протидію захворюванню на туберкульоз» від 5 липня 2001 р., серед яких, зокрема, право на безоплатне санаторно-курортне лікування відповідно до медичних показань, можливість спілкування з членами сім'ї та іншими особами з дотриманням протиепідемічного режиму [8]. Законодавець, виходячи із неприпустимості свавільного обмеження прав психічно хворих, закріплює право для цієї категорії пацієнтів на перебування в закладі з надання психіатричної допомоги лише протягом строку, необхідного для обстеження та лікування (ст. 25 Закону України «Про психіатричну допомогу» від 22 лютого 2000 р.) [9].

Визначаючи третю групу прав пацієнтів, важливо сказати, що на них покладена допоміжна функція у зобов'язаннях, що виникають з договору про надання медичних послуг. Так, у п. 5 Інструкції № 1374 [10] міститься право пацієнта на збереження і схоронність речей, грошей у сейфах, спеціальних приміщеннях закладу охорони здоров'я. Проте за речі, які не були здані на зберігання, заклад охорони здоров'я відповідальності не несе.

Невід'ємним елементом статусу пацієнтів є гарантії забезпечення їх прав. Так, у ст. 6 Закону України «Про страхування» запроваджено добровільне медичне страхування, а ст. 7 цього ж Закону відносить медичне страхування до обов'язкового [11].

Аналогічно до прав пацієнтів, їх обов'язки також підлягають поділу на загальні (які містяться у ст. 10 Основ, наприклад, обов'язок проходити медичні огляди, робити щеплення, піклуватись про своє здоров'я і здоров'я дітей) та спеціальні. До загальних обов'язків також відноситься повага при спілкуванні із медичним працівником, співробітництво із лікарем у процесі лікування, дотримання прав інших пацієнтів тощо.

Спеціальні обов'язки покладаються на окремі категорії хворих. Наприклад, хворі на туберкульоз та інфіковані мікобактеріями туберкульозу зобов'язані дотримуватися вимог протиепідемічного режиму [ст. 20, 8]. Це обов'язки людей, які живуть з ВІЛ вживати заходів для запобігання поширенню ВІЛ-інфекції: повідомляти своїх партнерів про можливість їх зараження, відмовлятися від донорства біологічних елементів тощо [ст. 12, 7].

У разі прямого порушення умов договору про надання медичних послуг з боку пацієнта він може бути притягнутий до цивільно-правової або кримінальної відповідальності. Таким порушенням може бути неповага до честі, гідності, ділової репутації медичного працівника чи псування іміджу медичного закладу, введення в оману співробітників лікувально-профілактичних закладів, псування матеріально-технічної бази установи,

несплата за надані медичні послуги.

Основним суб'єктом правовідносин з надання медичних послуг є лікар. Комплекс його прав і обов'язків набагато більший за обсягом, аніж у пацієнта, а юридична відповідальність у сфері його праці прописана майже в кожній галузі права. На жаль, у нашій державі відсутній документ, в якому б повно і системно визначався адміністративно-правовий статус лікаря, хоча нормативно правових актів, які містять чимало організаційно-правових аспектів його діяльності – багато. Прийняття Основ стало своєрідною революцією в законодавчому закріпленні прав пацієнтів, але знову-таки не статусу лікаря. Усі права медичних працівників, які ми знаходимо – є нічим іншим як правами-обов'язками. Тобто для реалізації свого професійного права лікар має вчинити певні дії. Справді, особа, яка вирішила пов'язати свою долю із боротьбою за життя інших, взяла на себе важкий тягар, але при цьому не можна забувати, що це також людина, і вона не має бути обмежена у своїх правах за будь-яких обставин.

Раніше взаємовідносини медиків і пацієнтів регулювались правилами медичної етики, різноманітними принципами, наприклад, принцип «Не зашкодь» (лат. *Primum non nocere*), але з часом акценти змістилися у бік правового регулювання. Проте того, що ми маємо зараз недостатньо. Так, говорячи про права, пільги та обов'язки медичних і фармацевтичних працівників, ми звертаємось лише до положень ст. 34, 77, 78 Основ. Тобто у сьогоденнішніх реаліях України лікар не має права вимагати для себе кращих умов праці, він не застрахований від здійснення лікарської помилки. Виникає питання, чи буде фахівець виконувати свою роботу якісно і чи братиме на себе усі ризики? На практиці лікарів постійно супроводжують різного роду необґрунтовані претензії. У той час, як у світі медицина функціонує за конкретно виписаними законами, фахівцям цієї галузі в Україні також важливо надати дієві методи захисту, зробити їх працю врегульованою, встановити чіткі юридичні процедури. Як висновок,

констатуємо, що сьогодні права пацієнта в нашій державі захищені значно краще, ніж права лікаря.

Новацією стало впровадження клінічних протоколів – медико-технологічних документів, якими мають керуватись медичні фахівці в кожній конкретній клінічній ситуації, аби лікувальний процес був якомога ефективнішим. Відповідно до наказу МОЗ «Про створення та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги в системі Міністерства охорони здоров'я України» було розроблено: настанови, стандарти, протоколи. І, виходячи зі змісту ст. 141 Основ, додержання не тільки стандартів медичної допомоги, табелів матеріально-технічного оснащення, але і протоколів є обов'язковим для всіх закладів охорони здоров'я. Також тепер українські лікарі можуть використовувати міжнародні протоколи, тобто запроваджувати у своїй діяльності найактуальніші методи діагностики та лікування.

Лікар має право на відмову від подальшого лікування пацієнта, якщо останній не дотримується відповідних приписів та правил. Окрім того, в такому випадку з лікаря знімається відповідальність. Проте має бути дотримана певна процедура: факт порушення хворим вимог медичного закладу та працівника має бути обов'язково зафіксовано (ст. 32 Основ). Також медичний працівник має право не надавати пацієнту повну інформацію про стан його здоров'я, коли вона може заподіяти йому шкоду. Проте в законодавстві не зазначається, як зрозуміти, що саме ця інформація є шкідливою – тому дане питання медичний працівник вирішує на власний розсуд (ст. 39 Основ).

Низку професійних прав та пільг медичних працівників містить ст. 77 Основ, серед яких: можливість працювати відповідно до спеціальності та кваліфікації в належних умовах, вільного вибору методу діяльності, право на підвищення кваліфікації як найменш один раз у п'ять років, безоплатне користування фаховою інформацією, страхування, соціальну допомогу в

разі нещасного випадку під час виконання своїх професійних обов'язків, посадовий оклад на основі Єдиної тарифної сітки, додаткову відпустку і скорочений робочий день, пільгове пенсійне забезпечення, надання житла та забезпечення телефоном, різноманітні податкові соціальні пільги, першочергову медичну допомогу і забезпечення лікарськими засобами, створення наукових товариств і професійних спілок, судовий захист тощо. Також це право на відмову від ведення пацієнта у разі невиконання ним вимог лікаря та порушення правил закладу охорони здоров'я.

Статус лікаря визначає така залежність: обов'язок медичного працівника витікає із права індивіда на медичну допомогу. Наприклад, кожний має право на охорону здоров'я, а у ст. 78 Основ зазначається обов'язок лікаря сприяти охороні і зміцненню здоров'я людей. Наголошуємо на тому, що протягом усього свого професійного життя лікар зобов'язаний дотримуватись положень Присяги лікаря, яку він приносить після отримання медичної спеціальності у вищому медичному навчальному закладі. Чимало труднощів у професійній діяльності лікаря на практиці пов'язано із лікарською таємницею – ст. 40 Основ. Так, медичні працівники та особи, яким під час виконання своїх обов'язків стала відома будь-яка інформація про здоров'я особи, не мають права на її розголошення, окрім чітко визначених законодавством випадків.

Сьогодні наявна проблема із відсутністю мотивації до якісної праці у медичних кадрів. Як вирішення проблеми, для продуктивнішого виконання своїх обов'язків лікарями можна запропонувати анонімне анкетування-оцінку лікаря, різні опитування. Але важливо, що ці заходи мають бути додатковими, адже організм людини індивідуальний, хвороба протікає у кожного по-різному, і часто лікар не в силах вплинути на ситуацію.

Щодо обмежень, то за ст. 78¹ Основ медичні працівники не мають права на одержання неправомірної вигоди, рекламування лікарських засобів тощо. Недбало ставлячись до своїх обов'язків та порушуючи покладені

обмеження, лікар матиме справу із юридичною відповідальністю. Так, видача документів із хибними даними може бути підставою для притягнення медичного працівника до адміністративної та кримінальної відповідальності. Проте будь-яка відповідальність повинна вкладатися у розумні межі. Кандидат юридичних наук Д. В. Бондаренко під час аналізу лікарських помилок зазначає, що у випадку невдачі, не можна всю відповідальність звалювати на медичного працівника, адже тоді населення просто нікому буде лікувати. Ніхто не візьме у руки скальпель, знаючи, що за спиною вже стоїть суддя [12].

За пропозицією дослідників даного питання, дієво було б внести певні зміни до законодавства – зробити визначення статусу лікаря детальнішим, або ж прийняти новий Закон України «Про статус лікаря та медичного працівника», де будуть закріплені їхні права і обов'язки [13, с. 119].

Висновки з даного дослідження. Отже, адміністративно-правовий статус лікаря та пацієнта складається з їхніх прав, обов'язків, обмежень та відповідальності. Дослідивши його складові елементи ми з'ясували, що більшість із них – зосереджена в одному законі – Основах законодавства України про охорону здоров'я. На практиці це не завжди зручно, а тому держава своїм регулюванням і встановленням їх статусів із дотриманням системи та чіткості, могла б зробити процес надання медичних послуг більш ефективним.

Література

1. Конституція України : закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96 // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Адміністративне право України. Академічний курс: підручник: у 2-х томах: Том 1 Загальна частина / ред. колегія: В. Б. Авер'янов (голова). К.: Юридична думка, 2004. 584 с.

3. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України: від 19.11.1992 р. № 2801-XII // Сайт Верховної Ради України. URL: [http:// zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2801-12](http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2801-12)
4. Цивільний кодекс України від 02.11.2019. № 435-IV // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 27.03.2020).
5. Закон України «Про звернення громадян» від 2 жовтня 1996 р., №393/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 27.03.2020).
6. Слома В. М. Права пацієнтів в Україні та гарантії їх здійснення. Медичне право України: правовий статус пацієнтів в Україні та його законодавче забезпечення (генезис, розвиток, проблеми і перспективи вдосконалення) // Матеріали II Всеукраїнської науково практичної конференції 17-18.04.2008, м. Львів.
7. Закон України «Про протидію поширенню хвороб, зумовлених вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ), та правовий і соціальний захист людей, які живуть з ВІЛ» від 12 грудня 1991 р., № 1972-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1972-12> (дата звернення: 08.04.2020).
8. Закон України «Про протидію захворюванню на туберкульоз» від 5 липня 2001 р., № 2586-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2586-14> (дата звернення: 08.04.2020).
9. Закон України «Про психіатричну допомогу» від 22 лютого 2000 р., № 1489-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1489-14#n225> (дата звернення: 08.04.2020).
10. Инструкция по приему, учету, хранению и выдаче вещей, денег, денежных документов и ценностей <*>, принадлежащих больным,

находящимся в лечебно-профилактических учреждениях здравоохранения, №1374 от 17.10.86, Документ v1374400- 86. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1374400-86> (дата звернення 27.03.2020).

11. Закон України «Про страхування» від 4 жовтня 2001 р., № 2745-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/annot/85/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 27.03.2020).
12. Бондаренко Д. В. К вопросу юридической ответственности медицинских работников // Медицинское право. 2006. № 4. С. 18.
13. Окерешко М. В. Проблематика визначення адміністративно-правового статусу лікаря // Правова держава. 2016. № 24. С. 116-120. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Prav_2016_24_21 (дата звернення: 28.03.2020).

References

1. Konstytuciya Ukrayiny` : zakon Ukrayiny` vid 28 chervnya 1996 r. # 254k/96 // Vidomosti Verhovnoyi Rady` Ukrayiny`. 1996. # 30. St. 141.
2. Administraty`vne pravo Ukrayiny`. Akademichny`j kurs: pidruchny`k: u 2-x tomah:Tom 1 Zagal`na chasty`na / red. kolegiya: V. B. Averyanov (golova). K.: Yury`dy`chna dumka, 2004. 584 s.
3. Osnovy` zakonodavstva Ukrayiny` pro oxoronu zdorovya: Zakon Ukrayiny` : vid 19.11.1992 r. # 2801-XII // Sajt Verhovnoyi Rady` Ukrayiny`. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2801-12>
4. Sy`vil`ny`j kodeks Ukrayiny` vid 02.11.2019. # 435-IV // Baza dany`x «Zakonodavstvo Ukrayiny`». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (data zvernennya: 27.03.2020).

5. Zakon Ukrayiny` «Pro zvernennya gromadyan» vid 2 zhovtnya 1996 r., # 393/96-VR. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80> (data zvernennya: 27.03.2020).
6. Sloma V. M. Prava paciyentiv v Ukrayini ta garantiyi yix zdijsnennya. Medy`chne pravo Ukrayiny`: pravovy`j status paciyentiv v Ukrayini ta jogo zakonodavche zabezpechennya (genezy`s, rozvy`tok, problemy` i perspekty`vy` vdoskonalennya) // Materialy` II Vseukrayins`koyi naukovo prakty`chnoyi konferenciyi 17-18.04.2008, m. L`viv.
7. Zakon Ukrayiny` «Pro proty`diyu poshy`rennyu xvorob, zumovleny`x virusom imunodeficy`tu lyudy`ny` (VIL), ta pravovy`j i social`ny`j zaxy`st lyudej, yaki zhy`vut` z VIL» vid 12 grudnya 1991 r., # 1972-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1972-12> (data zvernennya: 08.04.2020).
8. Zakon Ukrayiny` «Pro proty`diyu zaxvoryuvannyu na tuberkul`oz» vid 5 ly`pnya 2001 r., # 2586-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2586-14> (data zvernennya: 08.04.2020).
9. Zakon Ukrayiny` «Pro psy`xiatry`chnu dopomogu» vid 22 lyutogo 2000 r., # 1489-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1489-14#n225> (data zvernennya: 08.04.2020).
10. Y`nstrukcy`ya po pry`emu, uchetu, xreneny`yu y` vydache veshhej, deneg, denezhny`x dokumentov y` cennostej <*>, pry`nadlezhashhy`x bol`nym, nahodyashhy`msya v lechebno-profuy`lakty`chesky`x uchrezhdeny`ya zdravooxraneny`ya, N 1374 ot 17.10.86, Dokument v1374400-86. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1374400-86> (data zvernennya 27.03.2020).
11. Zakon Ukrayiny` «Pro straxuvannya» vid 4 zhovtnya 2001 r., # 2745-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/annot/85/96-%D0%B2%D1%80> (data zvernennya: 27.03.2020).

12. Bondarenko D. V. K voprosu yury`dy`cheskoj otvetstvennosti` medy`cy`nsky`x robotny`kov // Medy`cy`nskoe pravo. 2006. # 4. S. 18.
13. Okereshko M. V. Problematy`ka vy`znachennya administraty`vno-pravovogo statusu likarya // Pravova derzhava. 2016. # 24. S. 116-120.
URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Prav_2016_24_21 (data zvernennya: 28.03.2020).